

Olha Guk

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Enterprise Management
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

Lina Shenderivska

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Enterprise Management
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

Hanna Mokhonko

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Enterprise Management
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

Гук О.В.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту підприємств
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Шендерівська Л.П.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту підприємств
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Мохонько Г.А.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту підприємств
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-33>

MACROMARKETING FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF STARTUPS IN UKRAINE

МАКРОМАРКЕТИНГОВІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

Розвиток стартапів відіграє важливу роль для економіки, формування іміджу, забезпечення конкурентоздатності будь-якої країни. Інвестиції у стартапи, незважаючи на високий рівень ризику, належать до найбільш прибуткових, і таких, що забезпечують значний рівень доданої вартості; вони необхідні для активізації науково-технічного прогресу. Тому до пріоритетних завдань державної політики належить створення сприятливих умов для розвитку стартапів.

Зовнішнє макромаркетингове середовище некеруване з боку стартапів, але воно потребує ретельного дослідження для розуміння перспектив стартапів. До чинників зовнішнього макромаркетингового середовища належать [1]: політико-правове середовище, економічне середовище, науково-технічне середовище, соціально-культурне середовище, демографічне середовище, природне середовище.

Як показав аналіз політико-правового середовища, в Україні створено низку сприятливих умов для стимулювання підприємництва, стартапів. Зокрема, для чотирьох груп підприємців надана можливість оподаткування за системою єдиного податку, максимально спрощеною є й процедура оплати – через застосунок «Дія». Більш повно надається консалтингова підтримка: в Україні створено низку центрів

підтримки підприємництва «Дія.Бізнес»; вони водночас функціонують як коворкінг центри. Усі ці заходи є нагальними, зважаючи на низку негативних тенденцій привабливості України для початку стартапів. Зокрема, Україна у 2020 році втратила п'ять пунктів у списку кращих країн для початку свого стартапу і перемістилася з 29 на 34 місце у щорічному рейтингу. В 2021 році до світового рейтингу найкращих стартапів потрапили шість міст України: Київ (48 Global Rank), Львів (255 Global Rank), Одеса (394 Global Rank), Харків (513 Global Rank), Тернопіль (787 Global Rank), Дніпро (883 Global Rank). На першому місці опинився Київ, однак за період 2020-2021 він втратив 16 пунктів і перемістився на 48 місце. Разом з тим, Львів навпаки піднявся на 99 позицій і зайняв 255 місце, а інші міста втратили свої позиції (табл. 1).

Таблиця 1

Глобальний рейтинг міст України в період 2020-2021 років

№	Місто	Глобальний рейтинг, 2020	Глобальний рейтинг, 2021
1	Київ	64	48
2	Львів	354	255
3	Одеса	356	394
4	Харків	431	513
5	Тернопіль	724	787
6	Дніпро	803	883

Джерело: складено на основі [2]

Основною причиною успіху даних міст вважають таланти розробників, низьку вартість розробки та інтерес до України з боку технологічних гігантів.

У 2022 році Київ втратив 45 позицій в глобальному рейтингу стартапів за містами і перемістився на 93 місце [2].

Розглянемо рейтинг екосистем стартапів в Європі та за глобальним рейтингом протягом 2020-2022 років (табл. 2).

Таблиця 2

Рейтинг екосистем стартап-проектів в Європі та за Глобальним рейтингом, 2020-2022 рр.

Рейтинг	2020	2021	2022
Європа	19	21	30
Глобальний рейтинг	29	34	50

Джерело: складено на основі [3]

У 2020 році за Європейським рейтингом екосистеми стартапів Україна посідала 19 місце, однак у 2020 році втратила 11 позицій і перемістилася на 30 місце. За глобальним рейтингом екосистеми стартапів Україна займала 29 місце, а у 2021 році перемістилася нижче на 5 позицій. Внаслідок російського вторгнення Україна опустилася на 16 місць у 2022 році, але їй вдалося увійти до 50-ти країн світу за Глобальним рейтингом стартапів і посісти 50-те місце. Усі українські міста суттєво втратили свої позиції в цьому рейтингу, однак Київ зберігає позицію у світовому топ-100, зокрема займає найбільше місце в рейтингу 25 найкращих у світі для галузей маркетингу та продажів і програмного забезпечення та даних. Усі інші українські міста у 2022 році значно впали в рейтингу, опустившись нижче 700-го місця. Зокрема, Одеса опустилася на 742 місце (це мінус 348 позицій), Львів перемістився на 494 позицію, Харків опустився до 855-го місця (знизився на 342 позиції).

Порівняно з 2021 роком, коли в топ-1000 було шість міст, у 2022 році в Україні потрапили лише чотири міста, оскільки Тернопіль і Дніпро змістилися вниз. Не зважаючи на економічні труднощі та російську агресію, Україні вдається створювати масштабовані та глобальні технології, впроваджуючи такі відомі стартапи, як Grammarly, Gitlab і Ahrefs. Звісно, тут важливу роль відіграє талант розробників, яких шукають багато іноземних компаній.

Наступний чинник впливу на розвиток стартапів – економічне середовище. Його стан істотно погіршився з моменту початку російською федерацією 24.02.2022 року повномасштабного вторгнення на територію України, знищення населення України, руйнування будівель, інфраструктури, енергосистеми. Це фізична й економічна руйнація росією України. Майже за рік воєнної агресії росії проти України, за даними Міністерства фінансів України, індекс інфляції у 2022 році становив 126,6%, в той час як у 2021 р. – 10%. Сальдо «експорт-імпорт» є негативним, і, якщо російська воєнна агресія продовжуватиметься, розрив між експортом та імпортом посилюватиметься. У 2022 році Україна посідала 101 місце у світі за рівнем ВВП, обсяг якого на душу населення становив 4835 доларів США. Курс долара, згідно з Державним бюджетом України, на кінець 2023 року зросте і становитиме 45,8 грн за долар США. За цих умов для стартапів значущими є валютні надходження, а це актуалізує пошук закордонних інвесторів, закордонних ринків збуту, що, у свою чергу, потребує від держави активізації інформаційної політики, консалтингової підтримки щодо можливостей виходу українських стартапів на ринки інших країн. Інформаційне забезпечення може здійснюватися через портал Дія.Бізнес.

Ще один макромаркетинговий чинник – це науково-технічне середовище. Сучасними трендами в Україні стають: розвиток екосистеми стартапів, підвищення обсягу пропозиції навчальних курсів, присвячених розробці стартапів, управлінню ними (розробники цих курсів – Prometheus, Laba, Udemy, Stud-Point, Lviv IT-School та багато інших); поступово зменшується розрив між наукою і виробництвом, на базі університетів створюються наукові парки. Вочевидь, що усі складники середовища взаємопов'язані, і розвиток науково-технічного середовища уповільнюється економічним спадом в Україні.

Макромаркетингове середовище містить чинник, який прямо або опосередковано впливає на решту чинників. Применшувати його роль для розвитку стартапів, бізнесу, економіки, нації і держави небезпечно, і досвід війни рф проти України це довів. Зокрема, йдеться про насадження меншовартості Україні, масований російський шовінізм. Війна в Україні триває не лише на полі бою, наша держава повинна провадити послідовну і однозначну політику щодо асиміляції; подолання корупції на усіх рівнях влади і в усіх сферах, адже формування класу штучних багатіїв, які «заробили» статки на хабарях, нецільовому використанні бюджетних коштів, руйнує не лише економіку, а й націю в цілому, підвищує ризик перетворення демократії на диктатуру. Іноземні інвестиції у країни з диктаторським режимом створюють загрозу фізичному існуванню цивілізованого, а, можливо, й усього світу, підвищують загрозу ядерного шантажу, живлять хворобливий шовінізм.

Наступний чинник макромаркетингового середовища – демографія, – безпосередньо визначає обсяги ринків збуту, впливає на пріоритетний вибір внутрішніх або зовнішніх ринків збуту. Розвиток стартапів прямопропорційно корелює зі станом демографічного середовища. Уповноважений з прав людини Дмитро Лубінець у грудні 2022 р. озвучив, що з України, від початку війни росії проти нашої держави, виїхало понад 14,5 млн громадян. Відтік талантів є згубним для теперішнього стану економіки та для майбутнього повоєнного відновлення України.

На розвиток стартапів чинить вплив і природне середовище. Необхідність пошуку альтернативних джерел енергії стимулює розвиток стартапів відповідного профілю у світі. Українці, свідомі щодо актуальності екологічної безпеки, зменшення енергозалежності від ворожої держави, змінюють свої споживчі уподобання. Відбуваються структурні зрушення попиту на користь енергоощадливих технологій, опцій smart-house, електромобілів тощо.

Міжнародна бізнес-спільнота висловлює підтримку вітчизняним стартапам: Google запустив в Україні Фонд підтримки та Network VC (США), заснований як Спеціальна програма Фонду підтримки українських стартапів.

У 2019 році Ukrainian's Startup Fund розроблено стратегічне бачення на 2025 рік. Дана стратегія передбачає підтримку на ранній стадії стартапів шляхом фінансування та просування інноваційних ідей, а також прискорення глобальних конкурентоспроможних програм, зокрема 200 стартапів стали бенефіціарами даного фонду [3].

В Україні наразі, на жаль ціною величезних людських жертв внаслідок воєнного вторгнення РФ на територію суверенної держави, настав період великих трансформацій. У цей період необхідно проявити принциповість щодо подолання корупції, укріплення і посилення української нації. Потрібно невпинно докладати зусилля для недопущення антиукраїнського інформаційного поля, витіснення ворожої «культури» і капіталу, які у сукупності руйнують демократію, стають предметом шантажу і знищення української державності. Реалізація в Україні означеної виваженої державної політики створить сприятливе середовище розвитку стартапів, бізнесу, економіки, просуватиме ідеї прогресивних цивілізацій, як противагу завідомо руйнівної диктатури.

Література:

1. Маркетинг стартап-проектів: навч. посіб. для усіх спеціальностей другого освітнього ступеню «магістр» / За заг. ред. С.О. Солнцева / С.О. Солнцев, О.В. Зозульов, Н.В. Юдіна, Т.О. Царьова, Н.В. Язвінська. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 218 с.
2. Мельник Т. Україна втратила п'ять позицій у рейтингу країн для відкриття стартапу URL: <http://surl.li/eunjk> (дата звернення: 01.02.2022).
3. StartupBlink. Global Startup Ecosystem. Index 2022. URL: <https://www.startupblink.com/startupecosystemreport> (дата звернення: 04.02.2022).